

Jaarverslag 2000

Auteurs: Joeri van den Steenhoven, Frans Nauta

Jaarverslag 2000

INHOUD

1. Inleiding	3
2. Stichting	4
3. Projecten	5
4. Activiteiten	9
5. Netwerk	12
6. Slotwoord	14

Dit jaarverslag is mede opgesteld voor het Nationaal Actieplan Electronische Snelwegen (NAP). Het dient als voortgangsrapportage van alle werkzaamheden, waaronder de projecten en activiteiten die door het NAP mede worden ondersteund. Elk halfjaar worden specifieke voortgangsrapportages opgesteld voor de NAP-projecten, welke met de begeleidingscommissie worden overlegd.

De stichting Nederland Kennisland (KL) is een denktank met als missie het verzilveren van de maatschappelijke meerwaarde van de ICT en het initiëren van concrete projecten die bijdragen om van Nederland meer een kennisland te maken. In en om deze projecten brengt KL diverse sleutelspelers uit bedrijfsleven, overheid, kunst & cultuur, politiek, onderwijs en wetenschap bij elkaar. Gezamenlijk vormen deze een breed georiënteerd netwerk van geïnspireerde en innovatieve mensen. Een open netwerk, waar denkers over de informatiemaatschappij elkaar ontmoeten en met elkaar in discussie treden. De stichting is onder meer verbonden met projecten als Kenniswijk en Digitale Trapvelden.

1. Inleiding

Dat was het dan, het eerste jaar Kennisland. Eind 1999 zijn we begonnen, voor u ligt het verslag van 2000. En wat een jaar is het geweest.

Stichting Nederland Kennisland (KL) is opgericht om Nederland te ontwikkelen tot een van de sleutelregio's in de internationale kenniseconomie, op een manier die economische én sociale waarde creëert. De sleutel daartoe ligt in een mooi gezegde: "Nobody is as smart as everybody". Een kennisland heeft een cultuur waarin kennis geen macht meer is, maar waar het delen van kennis beloond wordt en resulteert in collectieve creativiteit en innovatie.

In 2000 heeft de stichting zich gericht op het initiëren van projecten die snel tot zichtbare resultaten leiden en een stimulans zijn voor concrete actie op het terrein van ICT en samenleving. Dat is met het Digitaal Trapveld en de Kenniswijk goed gelukt. Via de projecten is het netwerk van betrokkenen rond de stichting sterk gegroeid en heeft KL een naam opgebouwd als een onconventionele, vernieuwende stichting met een hoge deskundigheid en veel enthousiasme. Daarmee is een goede basis gelegd voor het echte werk: van Nederland een kennisland maken.

Daar gaat KL komend jaar mee verder. Daarbij zullen we naast de projecten meer activiteiten gaan ontplooiën die zich richten op visie-ontwikkeling en het organiseren van het leren. De prioriteiten die we daarvoor hebben gekozen kunt u lezen in het laatste hoofdstuk.

Tot slot bedanken we iedereen die het afgelopen jaar met ons heeft meegewerkt om Nederland meer een kennisland te maken. Iedereen die ideeën en projecten heeft aangedragen, soms tot in de late (of juist vroege) uren heeft meegeholpen om die notitie af te maken en die bijeenkomst voor te bereiden, zijn/haar ervaringen met ons heeft gedeeld of op andere manieren hebben gesteund: jullie vormen het beste bewijs dat een kennisland niet draait om technologie, maar om mensen.

Het team van Kennisland,

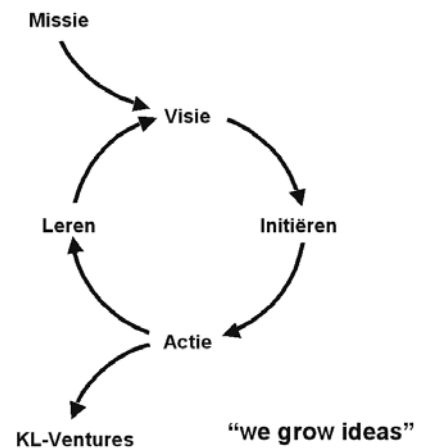
Frans Nauta
Joeri van den Steenhoven
Bartjan Jansen
Alexander Kohnstamm
Marie-Louise Magré
Lennard van Otterloo
Nienke Siemons
Farid Tabarki

2. Stichting

De stichting Nederland Kennisland werkt zowel aan visie als actie: Visionaire ideeën en concrete projecten worden in wisselwerking met elkaar ontwikkeld in een lerend netwerk. Daartoe KL onderneemt drie clusters van activiteiten. Dat zijn:

a. Ontwikkelen van visie

De kennissamenleving betekent een fundamentele transformatie van onze samenleving met prachtige kansen en tegelijkertijd forse bedreigingen voor onze regio. Dat vergt een scherpe blik op de toekomst. Die blik wordt op het moment nogal vertroebeld, Nederland staat enthousiast met haar hoofd in de zompige poldergrond, onder het motto: 'Het gaat toch goed?'. Waar het aan ontbreekt is een wervende visie op de toekomst die inspireert en richting geeft aan de ontwikkeling van de regio. Nederland Kennisland wil de gids zijn in die zoektocht. Daartoe zijn het afgelopen jaar diverse activiteiten ondernomen. Deze staan beschreven in hoofdstuk 4.

b. Initiëren van projecten

KL initieert projecten die bijdragen aan de ontwikkeling van Nederland tot een kennisland. Iedereen kan zich melden met een project. Daarnaast kan KL op eigen initiatief projecten oppakken. De werkzaamheden voor projecten initiëren bestaan uit het bedenken en selecteren van de projecten, het opstellen van een startnotitie, het organiseren van een netwerk van belanghebbenden, het creëren van momentum met de sleutelspelers en het overdragen van het project aan een kansrijke uitvoerende partij. Het afgelopen jaar is de meeste aandacht en energie naar deze taak gegaan. Welke projecten KL heeft geïnitieerd, en wat daarvoor is gedaan, staat beschreven in hoofdstuk 3.

c. Organiseren van het leren

Niemand weet hoe je een kennisland bouwt, we zullen het moeten leren. KL is voortdurend bezig met het verzamelen en overdragen van kennis over de opkomst van de kennissamenleving en de gevolgen daarvan voor de regio Nederland. Dit gebeurt deels via fysieke ontmoetingen, deels via de kennis die beschikbaar komt op de website. Daarnaast zijn er lessen te leren uit de KL-projecten. KL neemt bij de overgedragen projecten een positie in de kantlijn om de lessen op te tekenen. Die lessen komen beschikbaar voor eenieder die daar belang aan hecht en leveren tegelijkertijd nieuwe vragen op voor de visieontwikkeling. De activiteiten die hiervoor zijn ontwikkeld staan ook in hoofdstuk 4.

Bureau

Kennisland begon het jaar met drie initiatiefnemers. Inmiddels is het een team van acht enthousiaste medewerkers, aangevuld met diverse projectmedewerkers. En daarnaast zijn er tal van mensen die geholpen hebben bij het opzetten van projecten en activiteiten. Deze groei toont al aan dat het eerste jaar van KL een heftisch maar zeer enerverend jaar is geweest. Het kantoor zal binnenkort wel te klein zijn, maar voldoet zeer. Komend jaar verwacht KL te groeien naar ca. 10 medewerkers met daaromheen een brede kring van projectmedewerkers.

Raad van Toezicht

Sinds november heeft Kennisland een Raad van Toezicht. Deze ziet toe op de correcte besteding van middelen, helpt het bestuur bij het uitbouwen van het netwerk en ondersteunt het bestuur met raad en daad. De Raad staat onder voorzitterschap van Roel in 't Veld. Overige leden zijn Leendert Bikker, Bert Mulder, Elisabeth Schöning en Harry Starren.

3. Projecten

Het afgelopen jaar heeft Kennisland de volgende projecten geïnitieerd of helpen initiëren:

Kenniswijk

Stelt u zich eens voor: we creëren een plek waar 25.000 Nederlandse huishoudens gedurende drie jaar de beschikking krijgen over state-of-the art ICT-voorzieningen. De wereld van de toekomst, nu al in Nederland: dat is de Kenniswijk. Een ontmoeting op het snijvlak van de fysieke en de virtuele wereld. Er ontstaat een laboratorium waar op serieuze schaal kan worden geëxperimenteerd met e-commerce, e-government, distance-learning en e-communities. Een ideale locatie ook voor grensverleggend (inter-)nationaal onderzoek naar de wisselwerking tussen de fysieke en de virtuele wereld. Maar bovenal is de Kenniswijk een dynamische plaats waar mensen samen leven en werken in de informatiemaatschappij. Het ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft dit project geadopteerd en de Kenniswijk wordt momenteel opgezet in Eindhoven. KL heeft het afgelopen jaar op diverse manieren bijgedragen aan de ontwikkeling van de Kenniswijk: Voor het Ministerie VenW is het plan van aanpak opgesteld, KL adviseert het projectbureau in Eindhoven en KL werkte mee aan activiteiten als de reis naar Zweden. Verder is het netwerk kenniswijken opgezet (zie activiteiten).

Digitaal trapveld

Mensen in achterstandswijken ontberen nu nog vaak de toegang tot ICT-voorzieningen, scholing en netwerken om te kunnen profiteren van de nieuwe kansen van de kenniseconomie. Afgelopen najaar is begonnen met de opbouw van 34 digitale trapvelden. Het initiatief hiervoor werd een jaar geleden genomen door minister Van Boxtel van Grotesteden- en Integratiebeleid. Een Digitaal Trapveld is een locatie in een achterstandswijk van een grote gemeente waar bewoners leren omgaan met ICT en waar zij de voorzieningen voor eigen doeleinden kunnen gebruiken. Het afgelopen jaar heeft KL meegeholpen bij het opzetten van de eerste 34 digitale trapvelden. Nederland Kennisland heeft 12 ICT-bedrijven, de FC Digitaal Trapveld, bij het project betrokken die gemeenten kunnen helpen bij het opzetten van een trapveld. Daarnaast heeft KL meegewerkt aan de website trapveld.nl, waar alle trapvelden zich kunnen presenteren en van elkaar kunnen leren.

Get Interactive

Get Interactive is geïnitieerd vanuit Nederland Kennisland om bij te dragen aan het innovatievermogen van de overheid, toegespitst op het vermogen van de overheid om lerende relaties met haar burgers aan te gaan. Interactiviteit is daarvoor de sleutel. Get Interactive wil innovatie stimuleren in alle lagen van de overheid op het gebied van beleidsvorming door kennis en ervaringen tussen professionals te bundelen en te delen. Dat gebeurt op verschillende manieren. Ten eerste, door concrete informatie beschikbaar te maken die laat zien hoe innovatieve methoden van beleidsvorming in de praktijk werken (bibliotheek). Ten tweede, door een netwerk te bouwen van innovatieve overheden en organisaties die onderling en met elkaar in contact kunnen treden (bouwplaats). En ten derde, door via een onafhankelijke redactie vanuit diverse perspectieven te kijken naar bestaande en nieuwe initiatieven en het leren van deze initiatieven te organiseren (fora). Het ministerie BZK heeft het initiatief voor Get Interactive snel omarmd, omdat het goed aansluit bij het Expertisebureau Innovatieve Beleidsvorming (EIB). Op verzoek van het ministerie BZK is een Plan van Aanpak daarom geschreven als een onderdeel voor het EIB. Komend jaar wordt de virtuele bouwplaats mede door KL gerealiseerd. Tijdens de startconferentie van het Expertisebureau op 14 juni 2001 zal deze worden gepresenteerd.

Autarkisch Huis

Het Autarkisch Huis is een woning die de keuzevrijheid van de bewoner voorop stelt en tegelijkertijd een duurzame sprong vooruit is. Het combineert de nieuwste milieu- en communicatietechnologieën en verkent daarmee de mogelijkheden van woningbouw in de

toekomst. Het Autarkisch Huis maakt gebruik van hedendaagse (milieu)technieken waardoor het zonder kabels, leidingen en rioleringen vrij is van alle bestaande infrastructuur. Nederland Kennisland ondersteunt Bureau Schie 2.0 bij dat proces. Dat doet KL door mee te zoeken naar partners, projectontwikkelaars en enthousiaste overheden. Ook heeft KL voor het Autarkisch Huis een inzending voor de Nationale Millennium Prijsvraag van de Stichting Nederland Cultuur & Innovatie 2000 mee opgesteld om zo geld te krijgen om het project verder te ontwikkelen.

ICT Clearinghouse

Een groeiend aantal mensen is geboeid door de maatschappelijke mogelijkheden van ICT. Organisaties als Seniorweb, Thinkquest, BVE-net, OL-2000 en Overheid.nl zijn allen bezig met het zoeken naar manieren om ICT in te zetten om maatschappelijke meerwaarde te creëren. Het voorstel van Seniorweb is om een 'clearinghouse' te maken, een verzamelplaats waar de leerervaringen van alle experimenten worden beschreven en waar een compact overzicht van best practices te vinden is. Seniorweb en Nederland Kennisland werken nu samen aan het opstellen van een startnotitie hiervoor. Deze zal in het voorjaar van 2001 gereed zijn.

Raad voor PWA

Een aantal bedrijven en maatschappelijk betrokken organisaties heeft eind 1999 een groep van 20 jonge mensen uit alle geledingen van de samenleving (bedrijfsleven, politiek, kunst, zorg en wetenschap) gevraagd een visie te vormen. Deze tijdelijke Raad wilde Nederland een spiegel voorhouden. KL heeft leden voor deze Raad aangedragen en hen ondersteund bij het vormen van die visie en het opstellen van projecten. Helaas is het niet gekomen tot een publiek aanbieder van visie en projecten. Wel heeft het mede de opmaat gevormd voor het Kabinet Online van Infodrome. Hieraan nemen ook enkele leden van de Raad deel.

Avond voor Wetenschap & Maatschappij

Op 6 november jl. vond de Avond van Wetenschap en Maatschappij (AWM) plaats. De Avond voor Wetenschap en Maatschappij heeft tot doel "de erkenning van het nationale belang van de wetenschap te bevorderen en wetenschappers te stimuleren een actievere rol in maatschappelijke discussies te nemen". De achterliggende gedachte hier is dat een tekort aan maatschappelijke erkenning voor de wetenschap leidt tot een neergang ervan, omdat de wetenschap hierdoor minder aantrekkelijk wordt voor zowel jonge talenten als investeringen van overheid en private sector. Terwijl een sterke wetenschapssector voor een kennisintensieve economie en samenleving van cruciaal belang is. De Avond is een initiatief van de stichting Avond voor Wetenschap en Maatschappij. KL heeft meegewerkt om deze Avond tot een succes te maken, o.a. de perscommunicatie te coördineren, door een website op te zetten, een chat met gasten op de Avond te organiseren etc. Momenteel wordt nagedacht over een tweede Avond in het najaar 2001. KL is ook daarbij betrokken.

Drempels weg

De toegang tot internet is op veel publieke plekken niet geschikt voor gehandicapten. Internet biedt echter juist voor gehandicapten nieuwe mogelijkheden: het verrichten van werk, het zoeken van informatie of het deelnemen aan discussies, het zijn allemaal zaken die via internet gemakkelijker kunnen verlopen. Om dit mogelijk te maken zullen ook publieke internetplekken geschikt moeten worden gemaakt voor gehandicapten. Met eenvoudige aanpassingen kan al veel bereikt worden. Om dit aan te tonen is er door Kennisland in opdracht van het ministerie van VWS een pilot-project gestart. Op 4 publieke locaties door heel Nederland is een aangepaste internetplek gerealiseerd. Daar wordt nu een basispakket getest om te zien welke aanpassingen nodig zijn en van gehandicapten zelf te horen wat zo'n plek zou moeten bieden. Daarvoor is ook onderzoek gedaan naar welke aangepaste voorzieningen beschikbaar zijn. De resultaten van de pilot worden gepresenteerd op de landelijke manifestatie op 28 maart 2001.

SMURF

SMURF is een expertisecentrum voor ICT in het primair onderwijs. Het ontwikkelt lokale of regionale samenwerkingsverbanden voor breedband-internet toegang voor scholen en ouders, een zgn. SMURFnet. Doel is om in Nederland SMURFnetten op te zetten en op die manier ICT in het onderwijs en bij ouders op een hoger niveau te brengen. SMURF is een initiatief om de impasse tussen ICT-vraag en ICT-aanbod in het onderwijs te doorbreken. Dat vereist voldoende expertise bij de scholen op het gebied van ICT om te kunnen articuleren wat hun wensen zijn en te beoordelen of een bepaalde oplossing hieraan voldoet. En het vereist een beter commercieel perspectief voor bedrijven. Met het SMURF-initiatief worden een aantal sterke krachten met elkaar verbonden. Het project SMURF is een initiatief van Stichting DoTank, Stichting Nederland Kennisland, LPC-IT Groep en het Procesmanagement Primair Onderwijs (PMPO). Met een aantal schoolmanagers is in september al gesproken en de eerste reacties zijn positief. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met bedrijven en het ministerie van OCW.

Kennisnet plus

Voor de zomervakantie heeft minister Hermans een poging ondernomen tot een doorbraak voor het contentdeel van Kennisnet. Uitgangspunt was om de content-kant van Kennisnet onder te brengen in een PPS. Dit voorstel is op verzet gestuit in de Tweede Kamer. ICT in het onderwijs is cruciaal voor de kenniseconomie en daarom is door KL, op verzoek van Roel Pieper, gewerkt aan mogelijke oplossingen om dit proces los te trekken. Er is een probleemanalyse en een quick scan gemaakt. Dit behelsde een poging om met het bedrijfsleven de verdere ontwikkeling van Kennisnet op te pakken. Hiervoor is een aantal voorstellen gedaan die tezamen Kennisnet-plus vormde. Het ministerie heeft geen gebruik gemaakt hiervan.

Digitale studiegids

Goed onderwijs is een sleutel voor de economische toekomst van Nederland. De positie van Nederland in de kenniseconomie staat of valt met de vaardigheden van de bevolking, vaardigheden die voor een belangrijk deel worden geleerd in het onderwijs. Het Nederlandse onderwijsstelsel is op veel punten voor verbetering vatbaar. Een van de grote manco's is het ontbreken van marktwerking, met oa als gevolg dat het aanbod van onderwijs weinig transparant is. Het project Digitale Studiegids heeft als doel om de transparantie van het Nederlandse onderwijsaanbod te vergroten, om te beginnen in het hoger onderwijs. Internet biedt nieuwe mogelijkheden rond het ontsluiten van informatie op een slimme, interactieve en goedkope manier. Het kan opleidingsinformatie voor jongeren toegankelijk en vergelijkbaar maken en daarmee de studiekeuze vergemakkelijken. Er is voor dit project een startnotitie opgesteld en deze is aangeboden aan het ministerie OCW.

Kennisschool

In het project Kennisschool krijgen zo'n vijftig ondernemende, gemotiveerde Nederlandse scholen de mogelijkheid om een nieuwe school te beginnen, naast hun bestaande school. Een nieuwe school, met een nieuw curriculum, nieuw leermateriaal, nieuwe leervormen, een nieuwe organisatie, grotendeels bevrijd van de bestaande wet- en regelgeving. Met als doel om een school te kunnen maken die helemaal past bij de eisen van een lerende samenleving, waar kennis de belangrijkste productiefactor is. De kennisschool is een initiatief van stichting Nederland Kennisland en de Informatiewerkplaats. Het concept is najaar 2000 ontwikkeld in interactie met mensen uit het onderwijs, de overheid en het bedrijfsleven. In 2001 zal gewerkt gaan worden aan de uitwerking en realisatie van het project.

M-port

De Universiteit Twente is zich al enige tijd aan het warmlopen als het R&D centrum voor mobiele telecommunicatie in Nederland, naar het voorbeeld van Kista in Zweden, onder de werktitel M-Port. Door de aanwezigheid van zo'n 6000 technisch geschoolde studenten, een zeer hoogwaardige harde infrastructuur (met binnenkort een eigen internet-exchange), R&D-centra van Ericsson, Lucent en het Telematica Instituut en door goede relaties met KPN is de

uitgangspositie zeer sterk. Bij een flink aantal technische partijen (oa Origin, Vanenburg, CAP Gemini) is er interesse om te participeren in M-Port. Ook het ministerie van EZ is geïnteresseerd in M-Port als een mogelijk ICES-project. Eind van dit jaar is KL bij dit betrokken. De rol van Nederland Kennisland daarbij is om als makelaar de ontwikkeling van de coalitie rondom het project te verrijken en om mee te denken over de maatschappelijk waarde die met het project georganiseerd kan worden. Dit zal komend jaar verder vorm krijgen.

4. Activiteiten

In 2000 heeft KL veel activiteiten ondernomen die twee doelen van de stichting diende te bevorderen: Ten eerste, het nadenken over de informatiesamenleving en het helpen ontwikkelen van een visie hierop. Ten tweede, het organiseren van het leren hoe om te gaan met de informatiesamenleving en de ervaringen uit projecten van KL en anderen te bundelen. Daartoe zijn de volgende activiteiten ondernomen:

A. Ontwikkelen van een visie

Bericht aan de Kroonprins 2.0

In 1847 nemen drie ingenieurs het initiatief tot het Koninklijk Instituut van Ingenieurs (KIVI). Het doel is om Nederland een toonaangevend land te maken in de industriële revolutie, die op dat moment in een stroomversnelling raakt. Anno 1999 is Nederland Kennisland opgericht, met als doel om Nederland een toonaangevend land te maken in de volgende grote maatschappelijke transformatie, van een industriële -naar een het informatiesamenleving. Het KIVI informeerde het koningshuis regelmatig over de ontwikkelingen in de samenleving via zogenaamde 'Berichten'. Om die traditie in stand te houden publiceert KL dit Bericht aan de Kroonprins 2.0. Vijf spraakmakende kenniswerkers informeren de kroonprins over verschillende kanten van de informatiesamenleving. Pauline Terreehorst schrijft over de nieuwe ruimtelijke ordening en het nieuwe wonen, Mathieu Weggeman belicht de groeiende rol van kennis in de economie, Paul Frissen pleit voor een nieuwe overheid en een nieuwe politiek, Rene Tissen en Nart Wielaart voorzien een renaissance van menselijke waarde in het informatietijdperk en Pieter Gerrit Kroeger legt een verbinding tussen de gouden eeuw en de toekomst van Nederland als kennisland.

Voorbeeldredactie

Het afgelopen jaar heeft KL in opdracht van Infodrome, de denktank van de Nederlandse regering om kennis te verzamelen over de gevolgen van ICT voor de overheid, de Voorbeeldredactie georganiseerd. Deze beschreef maandelijks actuele gebeurtenissen die de gevolgen van ICT voor het leven van alledag inzichtelijk maken. Erg handig voor wie niet geboeid is door abstracte en technische verhalen van experts, maar juist met sprekende voorbeelden uit de alledaagse praktijk wil nadenken over de opkomst van de informatiemaatschappij. Elke maand was er een bijeenkomst waar diverse voorbeelden werden besproken.

Kennissalon

Wat is de impact van het informatietijdperk op de samenleving en wat kunnen politieke partijen hiermee? En wellicht nog belangrijker, hoe wordt Nederland toonaangevend in dat nieuwe tijdperk? De kennissamenleving is een breed begrip en deze vragen zijn niet zomaar te beantwoorden. Het is de rode draad door een serie bijeenkomsten die loopt tot mei 2002. Per bijeenkomst staat een thema van de kennissamenleving centraal. Thema's, cases en analyses worden benut om te laten zien welke veranderingen er in de kennissamenleving optreden en hierover het gesprek te voeren. Nederland Kennisland wil op deze manier een plek creëren waar personen uit politieke partijen met een interesse voor de kennissamenleving kunnen spreken met wetenschappers, ondernemers en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties over de maatschappelijke veranderingen van het informatietijdperk. De Kennissalon is een besloten bijeenkomst en deelname gaat op uitnodiging. In 2000 is een redactie gevormd en is een quick scan gedaan naar de stand van het zaken van het politieke debat over de kenniseconomie. Op 1 december was de startbijeenkomst van de Kennissalon.

KL Index

Het project KL-index draait om het beter meten van de productiefactor kennis voor de Nederlandse economie. Als eerste stap heeft KL in samenwerking met de Stichting Economisch Onderzoek (SEO) een concept ontwikkeld om naar het model van Reich, om de omvang van de kenniseconomie in het geheel van de economie te bepalen op basis van het werk van mensen. Het concept is omgezet in een onderzoeksvoorstel dat is besproken met het CPB, het CBS en het ministerie van EZ. Op het moment bekijkt EZ of en hoe het onderzoeksvoorstel in te passen is in het bestaande onderzoek.

Busrit naar de Toekomst

De regio Nederland bevindt zich in een geleidelijke transformatie van een industriële maatschappij naar een kennissamenleving. De beste manier om daar gevoel voor te krijgen is door de locaties te bezoeken waar die transformatie het meest zichtbaar is. Daarom organiseert Nederland Kennisland de Busrit naar de toekomst. We nemen reizigers mee op pad naar plaatsen waar de toekomst al te zien is, waar Nederland al echt een kennisland is. Deels zijn het plekken waar de prototypes van morgen gemaakt worden, deels gaat het om plekken die vanzelfsprekend lijken maar waar via een perspectiefwisseling het bijzondere zichtbaar wordt. De Busrit is afgelopen jaar voor Infodrome en Government Online georganiseerd.

Lezingen, Workshops, Congressen

Het afgelopen jaar heeft KL op vele bijeenkomsten presentaties gehouden. Tijdens lezingen, workshops, congressen ed is verteld over de opkomst van de kennissamenleving en het werk van KL. Tevens is KL regelmatig opgetreden als gespreksleider of dagvoorzitter op bijeenkomsten over relevante thema's. Organisaties waarvoor dergelijke activiteiten zijn ondernomen waren o.a.: De Baak, Congres reclamewereld, Fortis, Forum voor Stedelijke Vernieuwing, Gemeente Almere, Gemeente Amsterdam, Gemeente Arnhem, Groen Links, Ministerie BZK, Ministerie V&W, Ondernemerssociëteit Arnhem-Nijmegen, PvdA, Viag, zorgsector.

B. Organiseren van het Leren

Netwerk Kenniswijken

Nederland wordt pas een kennisland als elke wijk een kenniswijk is. De kunst is om alles wat er in Kenniswijk Eindhoven geleerd wordt zo snel mogelijk te ontsluiten voor heel Nederland. Om die reden is KL op dit moment op verzoek van het ministerie van V&W een lerend netwerk om de Kenniswijk aan het weven. Het netwerk vervult drie functies. Allereerst fungeert het netwerk als klankbord voor de Kenniswijk. Het klankbord daagt de Kenniswijk uit tot topprestaties en stimuleert het creëren van maatschappelijke spin-off in de Kenniswijk. Ten tweede is het een lerend netwerk dat enthousiast is over de Kenniswijk, waarvan de deelnemers profiteren van innovatie (zowel in de Kenniswijk als daarbuiten) door uitwisseling van best practices en kennisuitwisseling in marktteams. Tenslotte ontstaat via het netwerk Kenniswijken een vanzelfsprekend roll-out platform waar succesvolle nieuwe toepassingen die ontwikkeld zijn in de Kenniswijk beschikbaar komen voor andere steden. KL heeft een haalbaarheidsstudie verricht en fungeert nu als kwartiermaker van het netwerk. Begin 2001 gaat het netwerk van start.

Trapveld.nl

Voor het project digitaal trapveld is de website trapveld.nl bedacht en is meegewerkt aan de realisatie ervan. De website heeft tot doel het leren tussen alle trapvelden te faciliteren. Zie verder digitaal trapveld.

Wijzer aan Zee

De Baak Management Centrum VNO-NCW en Stichting Nederland Kennisland hebben van 23 t/m 25 augustus Wijzer aan Zee georganiseerd. In deze week is ruimte gemaakt voor het uitwisselen van ideeën en visies, ontmoetingen met andere mensen en organisaties, discussies en debat over de huidige en komende ontwikkelingen van de kenniseconomie. Aan het einde van de zomer aan het strand in Noordwijk: Tijd voor reflectie voor de drukke arbeidswerkzaamheden en volle agenda's weer beginnen. Dit jaar voor het eerst, maar bedoeld als jaarlijks terugkerend evenement voor iedereen die zich bezighoudt met de kenniseconomie.

5. Netwerk

De kracht van Kennisland wordt voor een groot deel bepaald door haar netwerk. Dit netwerk is in het afgelopen jaar hard gegroeid. Om de missie van Kennisland te realiseren is ook een geïnspireerd netwerk nodig. Dat netwerk bestaat enerzijds uit een aantal topspelers in de Nederlandse kenniseconomie, anderzijds wordt het gevormd door tal van (jonge) mensen die met het thema 'ICT en samenleving' aan de slag willen. Ze zijn afkomstig uit de volgende groepen :

- oude en nieuwe bedrijven in de kenniseconomie
- kennisinstellingen
- overheden: ministeries en gemeenten
- maatschappelijke organisaties
- kunst- & cultuur

Comité van Aanbeveling

Het Comité van Aanbeveling verzamelt een aantal van bovengenoemde topspelers. Zij hebben KL in haar eerste jaar gesteund door het vertrouwen te schenken en hun netwerk open te stellen. KL gaat nu een nieuwe fase in. Daarom zal komend jaar gekeken worden of het comité omgevormd wordt tot een kleinere, hechtere Raad van Advies.

Wetenschappelijk klankbord

Het wetenschappelijk klankbord ondersteunt KL bij het formuleren van de onderzoeksvragen en het vinden van geschikte onderzoekers. Afgelopen jaar zijn hiervoor nog niet veel activiteiten voor ontplooid. Echter, voor het komend jaar zijn er plannen voor een onderzoeksfonds waarin het klankbord een rol zal spelen.

Internationaal

Afgelopen jaar zijn er diverse internationale contacten gelegd en heeft KL deelgenomen aan een aantal internationale reizen/activiteiten, zoals The Annual IT Meeting of the Aspen Institute (VS), ISOC-reis naar Japan, Kenniswijk-reis naar Zweden, werkbezoek Helsinki, rondleiding Government Online in Nederland.

Nieuwsbrief

De nieuwsbrief van KL is dit jaar een populair e-zine geworden en kent inmiddels bijna 2000 abonnees.

Website

Op de website is veel informatie te vinden over de projecten en activiteiten van KL. Momenteel wordt gewerkt aan een nieuwe versie van de website. Deze zal in het voorjaar van 2001 in de lucht gaan.

Zomerborrel

In juli organiseerde KL de zomerborrel voor iedereen van het KL netwerk.

Get Connected

Samen met de Baak, Penta Scope en Felix Meritis is vanaf de zomer twee keer Get Connected georganiseerd. Dit is een netwerkborrel voor verkenneren van de kenniseconomie in Amsterdam. Elke keer wordt een gastspreker uitgenodigd om een thema neer te zetten. De eerste keer was dit Jort Kelder (hoofdredacteur Quote), de tweede keer Ida Jongsma (directeur Hotel de Filosoof). In 2001 zal Get Connected worden voortgezet.

Jaarvergadering

In december organiseerde KL haar jaarvergadering. Hier werd verslag gedaan van de projecten en activiteiten van het afgelopen jaar en werd vooruitgekeken naar het volgende jaar. Dit gebeurde in vier workshops. Hoogtepunt was de verkiezing van de KL-projecten 2001.

6. Slotwoord

Het eerste jaar van Kennisland zit erop, maar het echte werk begint pas. Het afgelopen jaar heeft KL zowel haar bestaansrecht als haar werkmethode van visie en actie bewezen. Nu gaat het erom dit verder uit te bouwen met de ervaringen en het netwerk dat de stichting nu rijk is. KL heeft voor het komend jaar vier prioriteiten geformuleerd die een bijdrage zijn aan de ontwikkeling van Nederland tot een kennisland:

1. Vaardigheden

Mensen die zich daartoe geroepen voelen moeten zich de vaardigheden van de kenniswerker eigen maken. Dat betekent: Aanvullende scholingsprogramma voor alle leeftijdsgroepen, ruimte voor onderwijsvernieuwing van onderop en meer ruimte voor de vraag naar onderwijs in allerlei delen van de samenleving.

2. Voorzieningen

Zoveel mogelijk mensen moeten toegang hebben tot de technologie waarmee de kenniswerker productief is: ICT. Heel praktisch: in 2003 ICT in alle scholen, laagdrempelige computervoorzieningen in achterstandswijken en echte breedbandinternet voor fl. 50 per maand door betere marktwerking. En zo kun je nog wel even doorgaan.

3. Voedingsbodem

De derde voorwaarde is het creëren van een institutionele voedingsbodem die creativiteit belooft en snel leidt tot concrete resultaten. Hoe passen we de maatschappelijke instituties aan de kenniseconomie aan?

4. Verbinden

De kenniseconomie is internationaal en dus zullen we Nederland moeten verbinden met de rest van de wereld. Dat gebeurt niet alleen in infrastructuur (van kabels tot vliegtuigen), maar daarnaast zal Nederland in de wereld bekend moeten raken als toonaangevende regio in de kenniseconomie. Dat kan via een offensieve marketing van het nieuwe Nederland. Want naast prachtige bloemen groeien hier ook prachtige ideeën: "The Netherlands: Where ideas grow".